

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jméno autora: Mgr. Věra Kocmanová

Datum vytvoření: 18. 3. 2013

Číslo DUMu: VY_12_INOVACE_29_CJL_NP2

Ročník: I.

Český jazyk a literatura

**Vzdělávací oblast: Jazykové vzdělávání a komunikace,
Estetické vzdělávání**

Vzdělávací obor: Jazyk a komunikace

Tematický okruh: Grafická stránka jazyka

Téma: Procvičování pravopisu

**Metodický list/anotace: Procvičování pravopisu za pomoci interaktivní
tabule**

SHODA PODMĚTU PŘÍSUDKEM

A1. Je-li podmětem jméno mužského rodu životného v množném čísle, píše se v koncovkách příčestí a jmenných tvarů přídavných jmen -i.

Chlapci se radovali z vítězství.

Platí to i v případech, kdy je v podmětu užito podstatného jména mužského rodu v tvaru životném, ale označujícího věci neživé.

Oba sněhuláci roztáli.

Některých jmen mužského rodu se užívá v tvarech životných i neživotných, i když označují jen věci neživé, např. ledoborci/ledoborce, slanečci/slanečky, uzenáče/uzenáči... Životné tvary podstatných jmen vyžadují ve shodných tvarech jmen přídavných a příčestí měkké –i, neživotné tvary tvrdé –y.

Uzenáče byly v nabídce. Uzenáči byli v nabídce.

U některých jmen odpovídá rozdíl mluvnické životnosti a neživotnosti rozlišení významovému.

Nosiči byli pořád v dobré náladě. Nosiče na autě zářily novotou.

2. Je-li podmětem jméno mužského rodu neživotného v množném čísle nebo jméno rodu ženského v množném čísle, píše se v koncovkách příčestí a jmenných tvarů přídavných jmen –y.

Všechny ženy dostaly květinu.

Podstatná jména *rodiče, lidičky, koně* mají koncovky jako neživotná, avšak shodu jako jména životná.

Rodiče se nečekaně vrátili.

Podstatné jméno *den* má v 1. p.č.mn. dva tvary: dny a dni, oba mají shodu jako neživotná, pouze u zastaralého tvaru *dnové* se píše –i.

Dnové se krátili. Dny/dni ubíhaly.

Podstatné jméno *dítě* má v j. č. tvar středního rodu, ale v č. mn. Tvar ženského rodu děti, a tedy i shodu v ženském rodě.

Děti se skvěle bavily.

B Tvoří-li podmět několik souřadně spojených jmen, řídí se psaní –i nebo –y těmito pravidly.

1. Je-li mezi podstatnými jmény alespoň jedno rodu mužského životného, píše se –i. Záleží však i na postavení podmětu vzhledem k přísudku.
 - a) Předchází-li podmět před přísudkem, píše se –i vždy: **Martina a Ivo šli do kina.**
 - b) Následuje-li podmět za přísudkem, je možná shoda i podle nejbližšího jména několikanásobného podmětu, pokud je toto jméno v množném čísle:
Do kina šli dívky i chlapci. Do kina šly dívky i chlapci.
2. Není-li mezi jmény v podmětu jméno mužského rodu životného, píše se –y.
Knihy a sešity ležely na stole.

Je-li v několikanásobném podmětu několik jmen rodu středního a alespoň jedno z nich v čísle jednotném, píše se pak –y.

Kůzle a jehně se pásly na zahradě.

Vedle toho přídavného jména a přičestí mohou ovšem mít v přísudku i tvary jednotného čísla nebo množného čísla středního rodu, pokud to podmět umožňuje.

Do kina šel Petr i Iva. Na dvoře běhala kořata a kuřata.

C Mluvnická shoda se uplatňuje vždy tehdy, nabízí-li se mluvnický rod podmětu jako zřejmý a jednoznačný. Jinak nastupuje tzv. shoda podle smyslu a psaní –i nebo –y se řídí těmito zásadami:

1. Ve větách s podmětem vyjádřeným osobním zájmenem nebo tvarem pomocného slovesa píše se –i nebo –y podle toho, zda se vztahuje k osobám rodu mužského, nebo rodu ženského, tj. uplatňuje se zřetel k přirozenému rodu podmětu:

Pochopily jsme to.(ženy)

Nepochopili jsme to.(muži a ostatní případy)

2. Ve větách s podmětem všeobecným(někdo, lidé) je shoda vždy podle rodu mužského životného:

Nechtěli tomu uvěřit.

3 Ve větách s podmínětem slovně nevyjádřeným má přísudek shodu

a) S podstatným jménem, které se vyrozumívá jako podmět na základě toho, že je užito v oslovení:

Kam jste to, holky, uklidily?

b) Podle přirozeného rodu podmětu ve větě předcházející: Přišlo mnoho žen, všechny chtěly pomoci.

c) S podstatným jménem, kterého je užito ve větě předcházející v jiném než 1. pádě.

Davy lidí procházely ulicemi, provolávali/y hesla.

D Několikanásobný podmět obsahující jména živých bytostí různého rodu může být vyjádřen též nesouřadně.

Pokud pak jsou příčestí a jmenný tvar přídavného jména v čísle množném , -i nebo -y se píše podle obdobných zásad jako při vyjádření souřadným:

1. Podmět předchází před přísudkem:

Jana s Martinem přišli včas. Jana s Martinem přišla včas.

2. Následuje-li podmět za přísudkem, je obvyklá shoda s prvním jménem (v 1. pádě): Zůstaly studentky i s učiteli?

Děti běhal- po zahradě. Petrov-
rodiče se vrátil- v sobotu. Hana
s Petrem šl- do kina. Dívky a chlapci
šl- do kina. Chlapci a dívky šl- do
kina. Do kina šl- chlapci a dívky. Do
kina šl- dívky a chlapci. Věděl- to
všichni. Eva s Marií přišl- sam-.
Chlapci byl- doma celý večer sam-.
Vás jsme nepozval-. Zůstal- s nám-
manželé Novákov-. Po dvoře běhal-
kuřata.

Děti běhal^y po zahradě. Petroviⁱ
rodiče se vrátiliⁱ v sobotu. Hana
s Petrem šliⁱ do kina. Dívky a
chlapci šliⁱ do kina. Chlapci a dívky
šliⁱ do kina. Do kina šliⁱ chlapci a
dívky. Do kina šly^{y/i} dívky a chlapci.
Věděliⁱ to všichni. Eva s Marií přišly^y
samy^y. Chlapci byliⁱ doma celý
večer samiⁱ. Vás jsme nepozvaliⁱ.
Zůstaliⁱ s nám manželé Novákovⁱ. Po
dvoře běhal^a kuřata.

Učitelky a děti šl- na v-cházku. Dívky se na výlet velmi těšil-, proto vstal- již brz- ráno. Ledoborce si raz-l- cestu mezi kram-. Ve v-běhu pobíhal- antilop-, v klecích se povaloval- lv- a lv-ce. Všichni obdivoval- plaz-. Maminka s babičkou nachystal- na stůl cukrov-. Mrzl- m- uši a ruce. Ps- a štěňata pobíhal- po dvoře. Hudebníci naladil- své nástroje. Housle krásně hrál-. Děti pozoroval- koťata, která si hrál-. Koně táhl- povoz. Rodiče se vrátil- z dovolené. Ovčáci pás-l- ovce, jejich ps- obíhal- kolem stáda. Dni se krátil-.

Učitelky a děti šly na vycházku. Dívky se na výlet velmi těšily, proto vstaly již brzy ráno. Ledoborce si razily cestu mezi krami. Ve výběhu pobíhaly antilopy, v klecích se povalovali lvi a lvíci. Všichni obdivovali plazy. Maminka s babičkou nachystaly na stůl cukroví. Mrzly mi uši a ruce. Psi a štěňata pobíhali po dvoře. Hudebníci naladili své nástroje. Housle krásně hrály. Děti pozorovaly kořata, která si hrála. Koně táhli povoz. Rodiče se vrátili z dovolené. Ovčáci pásli ovce, jejich psi pobíhali kolem stáda. Dni se krátily.

Použitá literatura

- MARTINCOVÁ, Olga a kol. *Pravidla českého pravopisu*. Praha: Fortuna, 2011, ISBN 176-1112-11.